

Тренувальні збори з лінгвістики

23 і 24 серпня 2020 р.

Розв'язки задач другого туру

1. Шанська та лаоська мови

Слова в задачі складаються з початкової приголосної, голосної та необов'язкової останньої приголосної. Кожне слово має один із трьох тонів. У шанській мові кожному з тонів відповідає спеціальний символ у кінці слова, тоді як у лаоській лише один із тонів позначається символом (над першою приголосною); решту два можна розрізнити за формою першої приголосної, про що детальніше сказано нижче. Позначення тонів (через ◦ узагальнено позначено символ, біля якого стоїть діакритика):

Шанська	Лаоська	Умовна назва
◦,	—	тон А
◦;	—	тон Б
◦.	◦̃	тон В

Основними у системах запису є символи для приголосних. У лаоській мові позначення для першої літери слова різні залежно від того, який тон має слово. Позначення приголосної на останній позиції у слові в лаоській мові збігається з одним із варіантів позначення цієї літери на початку слова:

Шанська	Лаоська, початок слова, тон А	Лаоська, початок слова, тони Б і В	Лаоська, кінець слова
ᵇ	ᵇ	ᵇ	ᵇ
ᶇ		ᵇ	ᵇ
ᶈ			ᵇ
ᶉ	ᶉ	ᶉ	
ᵇ	ᶉ		ᶉ
ᵇ	ᵇ		ᵇ
ᵇ	ᵇ	ᵇ	ᵇ
ᵇ		ᶇ	
ᵇ		ᶇ	
ᵇ		ᶇ	
ᵇ		ᶇ	ᵇ
ᵇ	ᵇ	ᵇ	

Голосні в обох мовах позначаються символами, розташованими поруч із попередньою приголосною:

Шанська, середина слова	Шанська, кінець слова	Лаоська
oɿ	oɿ	oɿ
o		o
o		o
o		o
o	o	o
o		o

Шанська, середина слова	Шанська, кінець слова	Лаоська
	o + o + o	o
o + o	o + o + o	o
	o	o
	o + o	o
	o	—

Завдання 1:

Шанська	Лаоська	Значення
oɿ	ໝອບ	присідати
oɿ	ເປດ	вісім
o	ເປືອກ	кора
o	ຮ້າງ	поганий
o	ລາກ	тягнути
o	ມ້າ	кінь

Відповідь до завдання 2 міститься у поясненнях.

2. Коса

Префікси для іменників:

	однина	множина
<i>родич</i>	u-	oo-
<i>інші іменники на позначення людей</i>	um-	aba-
<i>абстрактні іменники</i>	ubu-	—

Словник коренів:

Слово	Переклад	Слово	Переклад
ma	<i>(наша)</i> мама	bov	червоний
ni	<i>(їхня)</i> мама	ntwana	дитина
ba	<i>(наш)</i> тато	ntu	людина
yise	<i>(їхній)</i> тато	limi	фермер
makhulu	бабуся	Xhosa	людина національності коса
khulu	великий	hlobo	друг

Завдання 1:

Слово	Переклад	Слово	Переклад
abahl	друзі	ubu	людяність
abantwana	діти	umakhulu	бабуся
bov	червоний	umama	<i>(наша)</i> мама
khulu	великий	umlimi	фермер
ooba	<i>(наші)</i> тати	umntu	людина
ooni	<i>(їхні)</i> мами	umntwana	дитина
uba	<i>(наш)</i> тато	umXhosa	людина національності коса
ubumama	материнство	uyise	<i>(їхній)</i> тато

Завдання 2. У слові **umfana**, на відміну від слова **unyana**, є префікс **um-**, який вказує, що це не назва родича, тому **umfana** — «хлопчик», **unyana** — «син».

Завдання 3 і 4:

Слово	Переклад
abalimi	фермери
oonyana	сини
ooyise	<i>(їхні)</i> тати
ububomvu	почервоніння
ubuhlobo	дружба
unina	<i>(їхня)</i> мама

Слово	Переклад
umhlobo	друг
abaXhosa	люди національності коса
abafana	хлопчики
ubuntwana	дитинство
oomakhulu	бабусі

3. Ірландська мова

Акут (´) у ірландській позначає довгу вимову. Група з однієї чи кількох голосних, що йдуть поспіль, вимовляється за такими правилами:

1. Якщо у групі є довга голосна (довгою може бути лише одна голосна із групи), то вимовляється лише вона, а решта голосних не вимовляються.
2. Інакше, якщо це перший склад слова — в умові задачі у таких випадках трапляється лише поодиноким коротка голосна — ця ж голосна і вимовляється.
3. У решті випадків група голосних вимовляється як *ə*.

Голосні діляться на дві групи: *i* та *e* (які ми умовно назвемо *передніми*) та *a*, *o*, *u* (які ми умовно назвемо *задніми*). Голосні з однієї групи ніколи не стоять поруч.

Літери на позначення голосних визначають не лише самі голосні звуки, а й розташування язика під час вимови сусідніх приголосних:

- приголосна поруч із передньою голосною отримує позначку *ˠ*, тобто вимовляється з припіднятим кінчиком язика;
- приголосна поруч із задньою голосною отримує позначку *ˠ*, тобто вимовляється з припіднятою спинкою язика;
- ситуацій, коли приголосна стоїть поруч із голосними з різних груп, не трапляється ані в задачі, ані насправді в ірландській мові взагалі;
- якщо приголосна не має сусідніх голосних, вона отримує таку ж позначку, як і сусідня приголосна.

Додатково відбуваються такі перетворення:

$$s^i \rightarrow \text{ʃ} \quad g^y \rightarrow g \quad g^i \rightarrow \text{ɟ}$$

Довгі голосні трапляються з сусідніми короткими в таких комбінаціях:

$$\acute{i}: \acute{a}i / \acute{i}o / \acute{a}io \quad \acute{a}: \acute{e}a / \acute{a}i / \acute{e}a\acute{i} \quad \acute{e}: \acute{e}a \quad \acute{u}: \acute{i}u / \acute{u}i / \acute{i}u\acute{i} \quad \acute{o}: \acute{o}i$$

Разом із позначками сусідніх приголосних це дозволяє однозначно відновити факт наявності або відсутності коротких голосних в одній групі з довгою, як і самі ці голосні.

Завдання 1:

Ортографія	Вимова	Переклад
sé	(1) ʃe:	він
Seán	(2) ʃa:nˠ	Іван
tirim	(3) tʲirʲəmʲ	сухий
bádóir	(4) bʲa:dʲo:rʲ	човняр
tubaiste	(5) tʲubʲəʃtʲə	катастрофа

Ортографія	Вимова	Переклад
(6) póg	pʲo:g	поцілунок
(7) siúl	ʃu:lʲ	прогулянка
(8) post	pʲosʲtʲ	кіл (дерев'яний)
(9) fíorúil	fi:rʲu:lʲ	віртуальний
(10) naíonán	nʲi:nʲa:nʲ	немовля

Завдання 2. Запис слова [o:lʲəpˠ] неможливо визначити, оскільки звук *ə* може позначати вимову будь-якого заднього голосного (*a*, *o* чи *u*).

4. Інъяпарі

Порядок морфем:

[**aa-**] — підмет — присудок — [**-pira-** / **-chaji-**] — [**-ma-**] — [**-naħa-**] — додаток — [**-na**] — [**isa**].

Необов'язкові морфеми:

- **aa-** — заперечення;
- **-pira-** — т. зв. *волітив*, відповідає дієслову «хотіти»;
- **-chaji-** — т. зв. *каузатив*, відповідає дієслову «змусити»;
- **-ma-** — суфікс, наявний завжди, крім випадку, коли є **-pira-**, але немає **-naħa-**;
- **-naħa-** — повторення дії;
- **-na** — (додатковий) показник третьої особи множини підмета;
- **isa** — (додатковий) показник другої особи множини, коли таку форму має або підмет, або додаток.

Присудок	Значення
-eħapara-	відвідати
-jama-	чути
-pini-	лікувати
-unaha-	бачити
-unapo-	знайти

Додатки		
Особа	Однина	Множина
I	-no-	-î- (a + î > âî)
II	-i-	
III (ч)	-ri-	-na-
III (ж)	-ro-	-rona-

Підмети				
Особа	Однина		Множина	
	Перед приголосною	Перед голосною	Перед приголосною	Перед голосною
I	-no-	-n-	-a-	-aw-
II	-ri-	-p-	-i-	—
III (ч)	-i-	-r-	-i-	-r-
III (ж)	-ru-	-r-	-ru-	-r-

Завдання 1:

15	rijamamâi	Ти чув нас.
16	aaipinipiramanahanana	Вони (ч) знову не хочуть їх (ч) лікувати.
17	aaawechaparachajimâi isa	Ми не змусили вас відвідати.

Завдання 2:

18	Вона знову хоче вас відвідати.	reħaparapiramanahâi isa
19	Я змусив його чути.	nojmachajimari
20	Ти не лікував їх (ж).	aaipinimarona